

ENONSUUN VIIMEINEN EMÄNTÄ

»Kasvoit kukkana kojissa
ilona ison piholla . . .»

Karjalaisessa maailmassa on ollut kaksi kuuluisaa kauppapaikkaa, joita olen aina verrannut toisiinsa, niin samankaltainen on niiden maantieteellinen sijainti ollut. Toinen on Vuoksen vesistön kuuluisin kauppapaikka Tiur-

- A työ Vieljärven kylän tiijettögo?
— Tiijen.
— Viitty kerdua suurembi!

Vuaran muzhikkua nagratti. Ei narko sanota: »Tyhjän paistes ei mene njaba viäräh.» No nagron kel hän jatkoï kyzelemisty:

— Kuulevai, Ljohoi, teijän sil suurien kaloin jovel mibo on nimi?

- Nimigo?
— Nimi.

— Shuoju. Olettego kuulluh?

— Kuulluhgo? huaristis Vuaran muzikku da tahtoi vai sanuo: »Oleh kuulluh, nähnyh dai kalua pyydänyh.» No Vuaran muzhikku kielasti:

— En kuulluh . . . A sanokkua, Ljohoi, ongo se Shuo-
jun jogi ylen levei da pitky?

— Levei da pitkygö? muhahtih Ljohoi. — A työ Volgan joven tiijettögo?

— Tiijen.

— Viitty kerdua leviemi dai pitkemi!

»Nu, — duumaitshi Vuaran muzikku, — uraudu ei ni kynnetä ni kylvetä. Itshe hyö kazvetah. Ljohoi libo humalua mälliäy, libo on täysi urai.

Hän irvistellen kyzyi:

— A sanokkua, Ljohoi, ongo Kindahas äijy uruadu (hölmöjä)?

— Uruadugo? muhahtih Ljohoi.

— Uruadu.

Vuaran muzikan suu oli leviemi liävän veräidy, a silmäd piltshistyttäh liinan siemenekse.

Ljohoi kyzyi:

— A työ Priäzhän tiijettögo?

— Tiijen.

»Nu, ihastelih Vuaran muzikku, — nygöi roih uruadugi viitty kerdua enämbi.»

Ljohoi sanoi:

— Kindahan kylä on Priäzhän lähäl. Tiäbäi kävyvy sinne joga päiviä autobussil. Sinne terväh piäzöy nygöi, ei gu enne . . .

Vuaran muzhikkua vie ainos nagratti. Hän ei maltanuh vuottua, konzu Ljohoi loppou syöndän da zavodiu paginan.

Hän kyzyi:

— No äijygö on siid Kindahas uruadu?

Ljohoi kiirehtimättäh pani vilkan tyhjäl torielkal, kai-
voi kormanis nenäpaikkasen, pyhki sil vagavasti suun da vasta siid sanoi:

— Kuulevai, Vuaran muzhikku, konzu Kindahah tulet siid sinä enzimäine oled!

rinlinna Räisälässä ja toinen kaukana Vienan-Karjalan sydänmailla Uhtuan Enonsuu. Tiurinlinna on ollut rakennettu saarelle, mutta saaren ja mantereen väli on ollut kapea, niin että aikojen kuluessa saari on kasvanut mantereeseen kiinni. Se on tutkimusten mukaan ollut kuuluisa markkinapaikka, ja jo 1100-luvulla on todettu siellä olleen asutusta ja kauppaakin on löytöjen mukaan harjoitettu. Enonsuun kauppapaikkaa ei ainakaan vuoteen 1922 ollut juuri tutkittu. Mitä sen luota mahdollistaikaan löytää, jos järkipärisesti tutkittaisiin. — Ehkäpä siellä on tutkimuksia toimitettukin venäläisten toimesta.

Enonsuun kauppapaikka sijaitsi ihanteellisesti runokuu-
lujen Ylä- ja Keski-Kuittijärvien välisellä kannaksella, jonka kohdalla vesistö kapeni kapeaksi, väkeväksi virraksi. Vienan valtatie kulki Enonsuun kautta ja sen vuoksi kulkuyhteydet sekä itään että länteen olivat verrattoman hyvät.

Viime vuosisadan loppupuolella asui Enonsuussa Dmitrofanoveja, mutta sitten taloon tuli kotivävyksi Uhtualta Ondroneja, josta vähitellen sukunimeksikin muovautui Andronoff.

Vuosisadan vaihteessa talossa isännöi Jyrki Andronoff, jonka maine taitavana kauppamiehenä kiiri ympäri Karjalaa. Kotitalo Enonsuu oli suvun pääpaikka, mutta »enolaisilla», kuten heitä nimitettiin, oli taloja Suomesakin A. W. Ervast kertoo hauskaasti tästä asiasta: »Kajaanissa hänellä oli oma talo torin varrella, päätyotsikolla varustettu ja sen puolesta ainoa laatuaan koko

Uhtuan Enonsuun viimeinen emäntä Paraska Andronoff.

kaupungissa. Sitä sanottiin Dmitrien eli Dmitrofanovin taloksi ja oli markkina-aikana partasuuta täpötäynnä, mutta seisoj muuten enimmästi autiona. Olihan niillä enolaisilla taloja Oulussa ja Vaasassakin. Kauppaa käytiin suuressa mittakaavassa sekä itään että länteen päin, ja Enonsuun kaupassa oli aina tavaraa saatavana. Heillä oli oikein suomenmallinen kauppa tiskeineen ynnä vaakoineen. Olen nähnyt sen omin silmin. Pankkiliikettäkin siellä harjoitettiin.

Kivijärveen, kotikyläämme saakka olimme kuulleet tuosta mahtavasta paikasta puhuttavan, mutta läheisempään kanssakäymiseen heidän kanssaan jouduimme, kun serkkuni Paraska Kontokin Petrovasta joutui naimisiin Enonsuun nuorelle isännälle Ontto Andronoffille, Enonsuun Ontolle. Karjalan oloissa ja voipa sanoa missä oloissa tahansa, tämä oli aivan loistava naimiskauppa. Muistan kuinka koko Kivijärven kylä oli koolla kotonani siunailemassa moista onnea. Tämä asia koski meitäkin, koska olimme Paraskan heimolaisia. Ei Paraska ihan »huavan oksalta» lähtenyt suostuessaan Ontolle. Kontokin Petrovakin, Paraskan lapsuudenkoti oli varakas talo. Paraskan isä Simana oli menestyvä Piiterin (Leningrad) puolella kauppa harjoittava mies, samoin kuin isänsä. Simana oli komeutta rakastava mies ja rakensi Kontokkiin kotitalonsa rinnalle toisen ukean talon. Tästä hänen komellunhalustaan eivät kontokkilaiset pitäneet ja pilkallisesti sanoivatkin häntä »Havu-Simanaksi». Paraskan äiti oli Kivijärvestä Juakkosen Oleksin vanhin tytär Anni. Paraska oli perinyt äidinpuoleisen sukunsa nöyrän, lempeän luonteen. Niinpä hänet ja äitinsä muistetaan suuresta auttavaisuudestaan puutteessa olevia lähiomaisiaan kohtaan. Heillä oli tapana antaa »tainoita miilostie» s.o. antaa antinsa salaa. Oma äitini muisteli kuinka hänen äitinsä, siis Paraskan isoäiti, käski hänen viedä antinsa salaa »kysyjän» kesseliin sintsin nurkkaan. Karjalassa oli tapana, että kysyjä, s.o. kerjäläinen, jätti kesselinsä ulos, mutta talonväki aina ymmärsi mitä varten hän liikkuseli.

Varmaan oli suuri muutos nuoren 19-vuotiaan tytön elämässä joutua lapsuuden kodin huolettomuudesta karjalaisen minjan, minin kovaan osaan. Mutta Paraskapa näytti, että hän on hyvää juurta. Karjalassa ei, luojan kiitos, ollut mitään säätyeroja. Oli rikas tai köyhä, jokainen teki hikihatussa töitä aamusta iltaan. Miehet kävivät kauppamatkoilla ja useimmiten Suomessa päin. Jos mies ei syksyllä lähtenyt »ruotsih» s.o. kaupalle Suomeen, niin hänestä sanottiin halveksivasti: »Siäh jäi karkaroita potkimah.» Naiset tekivät kotityöt ja yleensä he tekivätkin ne hyvin. Sanottiin, että Enonsuun Paraska nousi ensimmäisenä aamulla ylös ja oli sitten liikkeellä koko päivän. Hän hoiti hyvin taitavasti kauppa-asiat ja kävipä kauppa-asioita hoitamassa Oulussa asti. Kesällä 1912 olin Enonsuussa kostissa pari viikkoa ja silloin seurasin talon elämää. Joka ilta käytiin »kuultiella» ja saaliiksi tuli »Kuittijärven kuujua», järvalohta noin arki-kielellä sanottuna. En tiedä moniko lohi pääsi tuon pyydysten ohj nousemaan Keski-Kuittijärvestä Ylä-Kuittijärveen. Ei varmasti monikaan, koska noista lohista oli ainaisia riitoja. Enonsuulaiset olivat nimittäin talonsa kohdalle rakentaneet hirsistä padon, mikä esti lohennousua Keski-Kuittijärvestä Ylä-Kuittijärveen. Patoa oli koetettu saada pois, mutta Enonsuun Jyrkipä ei edes »eviänsä täryttänyt» sille asialle. Vihdoin oli saatu vi-

rallinen käsky hajoittaa pato ja Usmanalta oli tullut stanovoi valvomaan hajoitusta. — Mutta »präskäotsaset», viranomaiset olivat kaukana ja enolaiset vanhaan tapansa ottivat lohet, nyt kuultiell. 1912 lohisota oli kai jo ohi, sillä join tsaijyö Enonsuun Yläpirtissä Uhtuan stanovoin kera samassa pöydässä, eikä silloin enää ollut puhetta »Kuitin kuujasta».

Vuoden 1918—22 tapahtumat aiheuttivat karjalaisten elämässä suuria muutoksia. Niitä saivat kokea myös Enonsuun asukkaat. 1922 he tulivat muiden mukana Suomeen ja joutuivat kokemaan maanpakolaisen kovan kohtalon. Suunnaton määrä tragiikkaa sisältyi noihin mullistaviin aikoihin. Enonsuun Jyrki kuoli ja toiset perheenjäsenet palasivat kotitahuville. Perheen kotia ei enää ollut, vain hiiltyneet rauniot entisen kodin paikalla.

Paraskan myöhemmästä kohtalosta olen kuullut, että hän olisi ollut elämänsä loppupuolella Uhtuan takaisilla metsätyömailla metsätoissa. Sekä hän että hänen lapsensa, tytär, olivat kuolleet jo paljon ennen viime sotia.

Paraskan kuuluisan Enonsuun viimeisen emännän elämänkulkua ajatellessa tulee mieleen raamatun kohta: »Ihmisen elinpäivät ovat kuin ruoho, hän kukoistaa kuin kukkanen kedolla. Kun tuuli käy hänen ylitsensä, niin ei häntä enää ole, eikä hänen asuinsijaansaakaan tunneta . . .»

Vivi Vuoristo

PANSSARI-ISKUVOIMA NL:ssa: panssarivaunumiesten päivänä panssarijoukkojen marsalkka A. H. Babadzhanjan kertoi TASSin edustajalle millaisia ovat nykyiset panssarivaunut, näin:

— On kaikki perusteet olla ylpeä erinomaisista taistelukoneistamme, marsalkka tähdensi. — Voin sanoa, että nykyiset panssarivaunumme liikkuvat huomattavasti nopeammin kuin legendaariset T-34-vaunut. Yksi polttoainetankkaus riittää T-34:lle 250 kilometrin matkaan, ja nyt tuo osoitin on ylitetty huomattavasti. Jyrkästi on lisääntynyt panssarivaunun tykin tulivoima ja panssarin lujuus. Mitä muihin teknisiin varusteisiin tulee, niin siinä paremmuus on erikoisen hämmästyttävä. Nykyaikaista panssarivaunua voidaan kuljettaa varmasti mihin vuorokauden aikaan hyvänsä, sen tuli on yhtä tarkkaa yöllä kuin päivälläkin ja maaliin ampuminen tapahtuu panssarivaunun ollessa liikkeessä. Joen sattuessa tielle panssarivaunu ylittää sen vieläpä veden alitse.

Meidän panssarivaunujamme pidetään tärkeiden ominaisuuksiensa puolesta nykyäänkin maailman parhaimpina. Panssarijoukot on sosialistisen kotimaamme luotettava panssarikilpi. (NK 10. 9. -72.)

RANSKAN naimattomat äidit valittivat siitä, että heistä virkapapereissa käytetään »mademoiselle» sanaa. Oikeusministeri Rene Pleven antoi määräyksen, että kaikista 21 vuotta täyttäneistä ranskattarista on käytettävä sanaa »madame».